

CONCEPTUL

Programului pentru dezvoltarea sectorului justiției pentru anii 2027-2031

Prezentul Concept este elaborat de Ministerul Justiției în conformitate cu prevederile pct. 63.3 din Hotărârea Guvernului nr. 386/2020 cu privire la planificarea strategică.

Structura și informația despre noul document de politici publice propus	
1. Denumirea documentului	<i>Programul privind dezvoltarea sectorului justiției pentru anii 2027-2031</i>
2. Tipul documentului de politici publice care se propune a fi elaborat	Programul și Planul de acțiuni urmează a fi elaborate în conformitate cu prevederile Hotărârii Guvernului nr. 386/2020, iar structura acestora va reflecta componentele modelului-tip de plan recomandat de OGP (<i>OGP, din engleză, Open Government Partnership</i>). Totodată, având în vedere că implementarea documentului de politici publice implică puterea judecătorească dar și alte autorități din sectorul justiției care nu se află în subordinea Guvernului, Programul va fi aprobat de către Parlament.
3. Problema care urmează a fi abordată	Justiția este unul dintre capitolele de negocieri cu Uniunea Europeană, și anume cap. 23 „Justiție și drepturi fundamentale”. Acesta este unul din cele mai complexe capitole din cadrul de negociere și se află în centrul procesului de extindere al UE, încadrând cele mai importante eforturi de reformă ale țărilor candidate în domeniul <i>statului de drept</i>. Dinamica și durata procesului de negociere în acest domeniu afectează în mod direct progresul în alte aspecte ale negocierilor cu UE. Prin urmare, importanța acestui capitol este dublă: nu doar că reprezintă o condiție necesară pentru aderare, dar și o garanție a unei democrații durabile și a unei dezvoltări armonioase pe termen lung. În cadrul acestui capitol, Republica Moldova trebuie să demonstreze progres semnificativ în reforma sistemului judiciar. Aceste reforme sunt esențiale pentru a asigura eficiența, transparența și independența judecătorilor și procurorilor, având impact direct asupra încrederii cetățenilor în instituțiile statului. De asemenea, și lupta împotriva corupției este un subiect major al acestui capitol. UE impune standarde ridicate în privința prevenirii și combaterii corupției, incluzând transparența în administrație și justiție, fortificarea capacităților instituțiilor cu competențe de prevenire și combatere a acestui fenomen și crearea unui mediu favorabil bunei guvernante. Valorile fondatoare ale UE includ statul de drept și respectarea drepturilor omului. Un sistem judiciar eficace (independent, de calitate și eficient) și o luptă eficientă împotriva corupției sunt de o

importanță capitală, la fel ca și respectarea drepturilor fundamentale.

Sistemul judiciar a trecut recent printr-o serie de reforme profunde pe parcursul anilor 2021 - 2025.

Astfel, s-a avansat cu reforme sistemice pe mai multe paliere și aici în primul rând vorbim de modificările constituționale privind sistemul judecătoresc care au intrat în vigoare la 1 aprilie 2022. Aceste modificări au avut drept obiectiv fortificarea constituțională a principiului independenței judecătorilor, asigurării stabilității mandatului acestora, dar și excluderii factorilor politici care influențează cariera acestora. De asemenea, la rang constituțional a fost reconfigurată o nouă componentă a organului de administrare judiciară (CSM) acesta fiind format din șase judecători și șase reprezentanți ai societății civile numiți pentru un singur mandat de șase ani și fiind excluși membrii din oficiu: ministrul justiției, Procurorul General și Președintele Curții Supreme de Justiție.

Pentru asigurarea unui sector al justiției integru și lipsit de factori coruptibili a fost asumată reforma de evaluare extraordinară/externă a judecătorilor și procurorilor sub aspectul integrității etice și financiare. Au fost resetate organele de administrare a sistemului judecătoresc și colegiile specializate ale acestora, dar și mecanismele de răspundere disciplinară și verificare a integrității.

În proces de reformare este și Curtea Supremă de Justiție, rolul acesteia fiind pe unificarea practicii generale a instanțelor.

S-a avansat și cu schimbări structurale ale mecanismelor de asigurare și facilitare a accesului la justiție pentru grupurile vulnerabile (copii, victimele violenței în familie și ale abuzului sexual, victimele traficului de ființe umane și persoanele cu dizabilități).

Cu noi mecanisme și sancțiuni s-a intervenit și pe dimensiunea de prevenire și combatere a corupției, inclusiv a corupției electorale.

În același timp, pînă la această etapă justiția nu a ajuns să atingă standarde de înaltă calitate iar încrederea societății în actul de justiție încă este pereclitată.

După o serie de demisii urmare a exercițiului de vetting, sistemul judecătoresc și cel al procuraturii se confruntă cu mai multe poziții vacante. Numeroase posturi de judecători rămân neocupate, în special în curțile de apel, ceea ce duce la supraîncărcarea dosarelor și întârzieri mari în soluționare. De asemenea, Curtea Supremă de Justiție, activînd într-o componentă de doar 7 judecători noi desemnați este în dificultate de a deveni acel gardian al asigurării unei practici judiciare unificate. Lipsa candidaților pentru funcții vacante încetinește reformele din justiție, inclusiv la nivelul Curții Supreme de Justiție.

Sectorul justiției din Republica Moldova este într-o fază intensă de transformare, dar se confruntă cu probleme persistente, printre care: criză de personal și resurse; trenare în implementarea hărții

judecătorești și cea a procuraturilor (în particular construcția noilor sedii); mai multe constrângeri pe dimensiunea dezvoltării sistemelor informaționale judiciare dar și nevoi de implementare a cerințelor europene. Aceste provocări afectează eficiența sistemului și fanalmente calitatea actului de justiție.

În continuare este imperios necesar ca colegiile de selecție și evaluare a judecătorilor și procurorilor să continue exercițiul de evaluare a integrității judecătorilor și procurorilor care nu sunt subiecți ai exercițiului de vetting, potrivit noului mecanism.

De asemenea, urmează a fi constituit colegiul specializat anticorupție în cadrul Judecătoriei Chișinău și compeletele specializate anticorupție în cadrul Curții de apel Centru.

Conform *Raportului Comisiei Europene din 2025*, Republica Moldova are un anumit nivel de pregătire și a înregistrat unele progrese în domeniul sistemului judiciar, lupta împotriva corupției și în domeniul drepturilor fundamentale. Printre recomandările Comisiei se numără finalizarea exercițiului de verificare a integrității etice și financiare și numirea judecătorilor la Curtea Supremă de Justiție și curțile de apel, continuarea procesului de evaluare a procurorilor, inclusiv celor din procuraturile specializate, precum și implementarea eficientă a noii hărți judiciare. Este subliniată, de asemenea, necesitatea creșterii eficienței instanțelor prin îmbunătățirea ratelor și duratei de soluționare a cauzelor. Pentru a eficientiza sistemul anticorupție, urmează a fi consolidată cooperarea între autoritățile anticorupție și alte organe de aplicare a legii, precum și monitorizarea capacităților instituționale, astfel încât acestea să își poată exercita eficient atribuțiile și să dispună de resurse adecvate.

În același timp, în *Analiza funcțională a Procuraturii Generale* (realizată cu suportul IPRE), se subliniază necesitatea asigurării eficienței sistemului de urmărire penală. În special, s-a constatat că funcțiile PG sunt încă prea extinse și depășesc cu mult domeniul justiției penale, că există probleme privind volumul de muncă, organizarea, prioritizarea și planificarea activității sale. Numărul de procurori pe cap de locuitor în Republica Moldova este cel mai mare dintre țările Consiliului Europei, în timp ce numărul personalului tehnic este unul dintre cele mai mici.

Adițional, și potrivit *Studiului privind „Accesul la justiție în Republica Moldova”*, realizat în anul 2024 (cu suportul PNUD Moldova), se constată în continuare necesitatea unor reforme care să îmbunătățească eficiența, echitatea și accesibilitatea instituțiilor din sectorul justiției, în special pentru grupurile marginalizate. În studiu se indică că „Aceste reforme ar trebui să includă îmbunătățirea accesibilității, promovarea sensibilității culturale și procedurale, reducerea prejudecăților sistemice și consolidarea capacității instituțiilor din sectorul justiției de a oferi rezultate corecte și echitabile pentru toți”.

	Respectiv, eforturile urmează a fi orientate și spre realizarea standardelor care vizează justiția centrată pe cetățean, în special pe accesibilitatea la justiție a grupurilor vulnerabile iar principiile dezvoltate de OECD pe acest segment constituie linii directorii. De asemenea, RM urmează să transpună acquis-ul UE în materie de asigurare a unui șir de drepturi procedurale participanților la proces. Totodată, dacă vorbim de acces la justiție în sens extins urmează să ne rezumăm nu doar la instanța de judecată și actul judecătoresc, ci și la serviciile procurorului, avocatului, executorului judecătoresc, și alți profesioniști din sector. În același timp, o problemă constantă raportată de actorii interni și partenerii de dezvoltare ai Republicii Moldova este concentrarea eforturilor de reformă și a politicilor doar pe acțiuni de modificare a legislației și pe restructurarea instituțională, fiind omisă, cel mai frecvent, componenta de punere în aplicare efectivă a modificărilor legislative și instituționale. Astfel, eforturile urmează a fi focalizate cu preponderență pe componenta de punere în aplicare efectivă a modificărilor legislative și instituționale. Provocările existente necesită transformări strategice necesare pentru a le aborda în mod eficient iar un document de politici sectorial oferă o direcție și un cadru clar pentru atingerea scopurilor și obiectivelor specifice și propune intervenții eficace pentru a aborda provocările existente. Noul Program își propune să răspundă provocărilor legate de îmbunătățirea sectorului justiției și să demonstreze angajamentul statului de a asigura un sector al justiției independent, imparțial, responsabil și eficient.
4. Scopul elaborării documentului de politici publice	Documentul de politici în sectorul justiției pentru anii 2022-2025 a fost <i>Strategia privind asigurarea independenței și integrității sectorului justiției</i>, prin care au fost setate trei direcții strategice de intervenție, care vizează: (1) <i>Independența, responsabilitatea și integritatea actorilor din sectorul justiției</i>; (2) <i>Accesul la justiție și calitatea actului de justiție</i>; (3) <i>Administrarea eficientă și modernă a sectorului justiției</i>. Noul document va reprezenta o continuare a reformelor inițiate dar va viza și noi priorități sectoriale. Este esențial ca prin noul document să ne asigurăm în continuare de durabilitatea în timp a reformelor inițiate. Având în vedere că procesul de planificare strategică trebuie să fie un proces permanent, continuu și coerent, este iminentă adoptarea unui nou document de politici pentru următoarea perioadă de timp. O abordare strategică și sistemică, într-un nou document de politici, a obiectivelor aferente problemelor existente, cu determinarea (definirea) instrumentelor de soluționare și a impactului așteptat, va permite stabilirea pe termen mediu a unei viziuni de ansamblu de dezvoltare durabilă a sectorului justiției.

	Reforma justiției constituie elementele cheie în parcursul nostru de integrare europeană iar modul în care este înfăptuită justiția influențează direct coordonatele fundamentale de funcționare ale societății, precum securitatea juridică și dezvoltarea economică. De la acordarea statutului de țară candidată pentru aderarea la UE Republica Moldova și-a intensificat și mai mult efortul și angajamentul de a construi un sector al justiției independent, responsabil, profesionist și integru. Elaborarea unui nou document de politici în sectorul justiției constituie un angajament al Republicii Moldova asumat prin <i>Foaia de parcurs privind „Statul de drept” (criteriu de referință în procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană)</i>, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.275 din 14.05.2025. Rezultatul strategic nr.4 din Foaia de parcurs vizează „<i>Noul cadru de politică pentru sectorul justiției elaborat</i>” iar acțiunea cu termen de realizare decembrie 2026 este „<i>4.1. Adoptarea unui nou document de politici în sectorul justiției bazat pe o analiză comprehensivă a implementării Strategiei pentru asigurarea independenței și integrității sectorului justiției pentru anii 2022-2025</i>”. Documentul de politici publice va integra un set de măsuri pe dimensiunea: independenței, integrității și responsabilității; calitatea și eficiența serviciilor din domeniul justiției; performanța sectorului de justiție și modernizarea acestuia. Măsurile vor fi orientate spre: - consolidarea capacităților organelor de autoadministrare a sistemului judecătoresc și a procuraturii; - consolidarea independenței, integrității și responsabilității sectorului justiției; - implementarea reformei Curții Supreme de Justiție și uniformizarea practicii judiciare; - asigurarea unei premise solide privind garantarea unei justiții de calitate și eficientă, centrată pe necesitățile justițiabilului; - creșterea standardelor de formare profesională pentru a asigura profesioniști bine calificați; - sporirea în continuare a măsurilor care facilitează accesul la justiție, în special pentru grupurile vulnerabile; - sporirea eficienței investigării și examinării cazurilor de corupție; - creșterea ratei de executare a hotărârilor judecătorești; - creșterea utilizării metodelor alternative de soluționare a litigiilor (medierea / arbitrajul); - modernizarea sectorului justiției în contextual transformării digitale; - îmbunătățirea sistemului executional penal în scopul asigurării standardelor de respectare a drepturilor omului. Prin noul Program sectorial ne propunem să răspundem nevoilor cetățenilor, persoanelor juridice și societății în ansamblul ei,
--	--

	contribuind la un sistem judiciar modern, eficient, de înaltă calitate și accesibil, cu un grad ridicat de încredere publică, susținut de politici eficiente. Programul va fi implementat printr-un Plan de acțiuni. La definirea priorităților pentru perioada 2027-2031 vor fi luate în considerare și obiectivele incluse în documentele de politici menționate mai jos.
5. Concordanța cu SND	Programul va contribui la implementarea Strategiei naționale de dezvoltare „Moldova Europeană 2030” (în continuare – SND „Moldova Europeană 2030”. În particular, va fi congruent cu obiectivul de dezvoltare strategic 16 care vizează <i>„promovarea unor societăți pașnice și incluzive, a accesului la justiție pentru toți și crearea unor instituții eficiente, responsabile și incluzive la toate nivelurile”</i>. Pentru acest obiectiv au fost setate ținte care au drept scop: asigurarea accesului egal la justiție pentru toți și reducerea corupției. În acord cu SND „Moldova Europeană 2030” Programul va aborda măsuri orientate spre atingerea obiectivului strategic nr.8 <i>„Edificarea unui sistem de justiție echitabil, incoruptibil și independent”</i>, precum și a următoarelor obiective specifice: - <i>Obiectivul specific 8.1. Dezvoltarea mecanismelor extrajudiciare de soluționare a litigiilor</i> - <i>Obiectivul specific 8.2. Promovarea supremației legii și asigurarea accesului egal la justiție</i> - <i>Obiectivul specific 8.3. Reducerea semnificativă a corupției în toate formele sale și edificarea unei justiții transparente și responsabile față de cetățeni</i> Direcțiile și intervențiile prioritare ale noului document de politici vor constitui o continuare a implementării priorităților incluse în SND pe dimensiunea justiției, și anume: - Promovarea educației juridice a populației și popularizarea practicilor de soluționare extrajudiciară a litigiilor (O8.1). - Asigurarea profesionalismului, independenței și a integrității judecătorilor și procurorilor pentru a răspunde în mod corespunzător provocărilor existente în societate, pentru a asigura supremația legii și pentru a crește încrederea în sistemul judecătoresc (O8.2). - Asigurarea calității în executarea hotărârilor judecătorești cu caracter penal și sporirea serviciilor de corecție (O8.2). - Edificarea unui sistem de justiție echitabil și accesibil, adaptat necesităților și nivelului de dezvoltare ale tuturor categoriilor de persoane, în special ale grupurilor vulnerabile (O8.2). - Reintegrarea socială a persoanelor aflate în sistemul de probațiune și în sistemul penitenciar (O8.2). - Transparentizarea sistemului de justiție, inclusiv prin dezvoltarea unor mecanisme de comunicare între instituțiile din domeniul justiției și cetățeni (O8.1–O8.3).

6. Concordanța cu cadrul bugetar pe termen mediu (CBTM)	Implementarea Programului privind dezvoltarea sectorului justiției pentru anii 2027-2031 urmează să fie realizată prin intermediul următoarelor programe/subprograme bugetare: 1. Programul „40 – Justiția”: - 4001. Politici și management în domeniul justiției - 4002. Organizarea sistemului judecătoresc - 4006. Implementarea politicii penale a statului - 4008. Apărare a drepturilor și intereselor legale ale persoanelor - 4009. Expertiza legală - 4012. „Instruirea inițială și continuă în domeniul justiției” - 4020. Servicii de suport în domeniul justiției - 4016. Asigurarea executării măsurilor alternative la detenție - 4018. Înfăptuirea justiției - 4019. Organizarea activității sistemului procuraturii 2. Programul „43 – Penitenciare” Suportul partenerilor de dezvoltare în implementarea Programului va fi unul important și esențial, având în vedere resursele bugetare limitate.
7. Concordanța cu prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice	Justiția reprezintă o dimensiune distinctă reflectată în <i>Programul de activitate al Guvernului „UE, PACE, DEZVOLTARE”</i>, care este un act politic de bază și care determină principalele obiective de dezvoltare a țării în perioada mandatului pentru care a fost investit Guvernul, corelate cu prioritățile strategice ce derivă din Strategia națională de dezvoltare, Programul național pentru aderare și din alte documente de politici publice, precum și cu angajamentele internaționale asumate de Republica Moldova, în special cu cele privind integrarea europeană. Potrivit Programului de guvernare “Cetățenii Republicii Moldova așteaptă o justiție care servește legea, nu interesele ilegite, o justiție în care fiecare persoană, indiferent de poziție, influență sau avere, răspunde în fața aceluiași reguli. Supremația legii trebuie să devină fundamentul încrederii dintre stat și societate, iar integritatea actului de justiție – garanția unei democrații funcționale.” În acest sens, au fost asumate următoarele priorități: 1. Finalizarea evaluării extraordinare a integrității judecătorilor și procurorilor până la finele lunii decembrie 2026, suplinirea funcțiilor vacante prin sporirea atractivității funcțiilor și asigurarea tehnico-materială a personalului din instanțe și procuraturi; contribuirea la implementarea reformei Curții Supreme de Justiție prin completarea componenței acesteia. 2. Îmbunătățirea sistemului de investigare și judecare a cauzelor de corupție, pentru ca dosarele să fie soluționate rapid și echitabil.

3. Continuarea măsurilor anti-corupție, accelerarea proceselor de confiscare a bunurilor infracționale și reutilizarea acestora în scop social și de interes public.
4. Îmbunătățirea cadrului normativ care guvernează profesiile juridice conexe, în vederea sporirii transparenței și integrității acestora.
5. Reforma procesului de accesare în profesia de judecător și procuror conform recomandărilor Comisiei Europene, cu garanții de stabilitate și de predictibilitate pentru aceste profesii. Îmbunătățirea calității formării și ofertei de instruire în cadrul Institutului Național al Justiției, conforme standardelor Uniunii Europene.
6. Fortificarea măsurilor de prevenție, corecție și reintegrare socială a persoanelor aflate în conflict cu legea; asigurarea condițiilor de detenție conform standardelor internaționale.
7. Creșterea accesibilității și eficienței serviciilor publice din domeniul justiției prin digitalizarea comunicării și interacțiunii cu cetățenii, inclusiv prin servicii precum EVO, MNotify, eDosar Judiciar, eNotariat etc.

De asemenea, și *Foaia de parcurs privind „Statul de drept” (criteriu de referință în procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană)* cuprinde un bloc tematic distinct consacrat segmentului „Justiție”. Astfel, în ceea ce privește sistemul judiciar, inițiativele-cheie includ alinierea cadrului normativ național la acquis-ul UE, formarea noilor colegii de selecție și evaluare și de disciplină pentru judecători și procurori, consolidarea capacităților administrative, îmbunătățirea sistemelor digitale pentru sistemul judiciar și punerea în aplicare a programelor de formare privind legislația UE. Aceste reforme sunt esențiale pentru promovarea unui sistem judiciar echitabil, transparent, independent și eficient.

Foaia de parcurs stabilește rezultatele strategice pe care Republica Moldova își propune să le obțină în următorii ani în vederea consolidării statului de drept ca piatră de temelie a dezvoltării democratice a țării.

De menționat că, Programul va contribui la implementarea mai multor acțiuni și din *Programul național pentru aderarea Republicii Moldova la Uniunea Europeană pe anii 2025-2029*, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 306/2025.

La fel, Programul va fi congruent și cu obiectivele din Planul național de dezvoltare pentru anii 2025-2027, aprobat prin HG nr.361/2024 (PND). Potrivit PND, reformele planificate pentru următoarea perioadă sunt axate pe optimizarea și modernizarea infrastructurii instanțelor judecătorești, sporirea performanței acestora, dezvoltarea sistemelor informaționale judiciare pentru îmbunătățirea calității actului justiției și facilitarea accesului la justiție a justițiabililor. O altă direcție prioritară se concentrează pe instituirea sistemului progresiv de executare a pedepselor penale și îmbunătățirea condițiilor de detenție, crearea locurilor de muncă și

	dezvoltarea serviciilor medicale de calitate pentru condamnați, ținând atingerea ponderii de 45% a spațiilor de detenție în instituții penitenciare care corespund standardelor internaționale până în anul 2027. În acest mod se urmărește asigurarea respectării drepturilor omului în sistemul penitenciar și descreșterii ratei condamnărilor la CEDO pe criteriul condițiilor de detenție. În lumina celor menționate, noul document de politici va ținti prioritățile guvernamentale și celelalte documente de planificare și de politici publice enunțate. Adițional, Programul va fi congruent și cu prioritățile structurilor internaționale, în special standardele Comisiei Europene pentru Eficiența Justiției (CEPEJ), dar și cele ale UE, precum ar fi Strategia „Justiția Digitală 2030”.
8. Perioada planificată pentru elaborarea documentului de politici publice	Ministerul Justiție, până la finele semestrului I al anului 2026, va elabora Programul privind dezvoltarea sectorului justiției pentru anii 2027-2031. Potrivit <i>Foii de parcurs privind „Statul de drept”</i>, noul document de politici urmează a fi aprobat până la sfârșitul anului 2026.
9. Părțile implicate	Procesul de elaborare și aprobare a Programul privind dezvoltarea sectorului justiției pentru anii 2027-2031 va fi asigurat într-o manieră participativă și incluzivă. Proiectul urmează a fi elaborat în cadrul unui proces coordonat cu sistemul judecătoresc, sistemul procuraturii, profesiile conexe sectorului justiției (avocați, notari, executori judecătorești, mediatori, etc.), dar și alte autorități publice. Procesul de elaborare și promovare a proiectului va implica și societatea civilă, care prin analizele alternative și independente elaborate în sectorul justiției pot contribui cu opinii valoroase pentru noul document de politici. Rolul și suportul partenerilor de dezvoltare, de asemenea, va fi esențial în acest proces. Or, livrabilele nu pot fi eficiente în absența unui dialog și a unei înțelegeri comune privind cele necesare sistemului. Prin prisma standartului „Justiția centrată pe cetățeni” implementarea principiului „nimeni să nu fie lăsat în urmă (Leave no one behind)” din Agenda de Dezvoltare Durabilă 2030, va fi asigurat. În cadrul consultărilor, prevederile Hotărârii Guvernului nr. 967/2016 privind mecanismul de consultare publică cu societatea civilă în procesul decizional, vor fi aplicate în modul corespunzător.